

Tilburg University

Review of the book *Vijfentwintig dagvaardingen*

Groenhuijsen, M.S.

Published in:
Delikt en Delikwent

Publication date:
1987

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):
Groenhuijsen, M. S. (1987). Review of the book *Vijfentwintig dagvaardingen*: Strafrechtelijk oefenmateriaal, N. Jörg, 1987, 9060922441. *Delikt en Delikwent*, 17(9), 982-985.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Boekbesprekingen

N. Jörg, *vijfentwintig dagvaardingen*, Alphen aan den Rijn 1987, 94 p., f21,75.

Universiteiten bieden een wetenschappelijke opleiding aan. Kort gezegd wordt daarmee beoogd de studenten een kritische, problematiserende instelling bij te brengen die hen in staat stelt om geheel zelfstandig allerhande nieuwe vraagstukken op het eigen vakgebied creatief – en dus met vrucht – te benaderen. Nu ook de juridische faculteiten tot de universitaire gemeenschap behoren, zouden de wetenschappelijk gevormde meesters in de rechten direct na hun afstuderen inzetbaar moeten zijn in uiteenlopende sectoren van de rechtsbedeling. Een eventueel gemis aan feitenkennis zouden zij immers gemakkelijk kunnen compenseren door hun onafhankelijke denkkraft en algemeen probleemoplossend vermogen. Op de abituriënten van typisch beroepsgerichte opleidingen hebben zij vóór dat het academisch niveau nu juist zijn waarde bewijst in onbekende situaties waarin inventiviteit en zelfwerkzaamheid van belang zijn.

* Secretaris Stuurgroep Bestuurlijke Preventie van Criminaliteit, Directoraat-Generaal Politie en Vreemdelingenzaken, Ministerie van Justitie.

Boekbesprekingen

Helaas werkt het zo niet. Voor veel jonge juristen is de eerste werkring aanvankelijk een flinke ontgoocheling. Kort na de festiviteiten rond de buluitreiking krijgt de net beëdigde advocaat bijvoorbeeld de indruk dat hij eigenlijk niets weet en niets kan. De teleurstelling van een nieuw benoemde gerechts- of parketsecretaris is vaak niet kleiner, terwijl de RAIO's zelfs gedurende vele jaren telkens opnieuw als een beginner moeten wennen aan een nieuw onderdeel van het door hen geambieerde vak. Heeft de universiteit dan gefaald? Heeft de wetenschappelijke staf in de studie de verkeerde onderwerpen aan de orde gesteld? Is er in de academische theorie te weinig aandacht voor de praktische problemen van alledag?

Tegen de achtergrond van deze mogelijke discrepantie tussen theorie en praktijk moet het onderhavige boek worden gezien, waarin 25 dagvaardingen zijn bijeengebracht als strafrechtelijk oefenmateriaal. De dagvaardingen zijn ontleend aan echte strafdossiers. De rest van de dossiers is samengevat: de onderzoeksresultaten die beschikbaar waren voor de rechter die in de desbetreffende zaak een oordeel moest vellen, zijn in gecondenseerde vorm toegevoegd. De samensteller – zelf een ervaren docent aan de Rijksuniversiteit Utrecht en rechter-plaatsvervanger – deelt in het voorwoord mee dat er met iedere dagvaarding iets aan de hand is: 'Het kan zijn dat het telastegelegde niet of niet geheel met de beschikbare bewijsmiddelen kan worden bewezen, of dat de omstandigheden die meebrengen dat van een gekwalificeerd delict sprake zou zijn, niet kunnen worden bewezen. Het kan zijn dat in de telastelegging een ongelukkige formulering voorkomt. Meer dogmatische kwesties worden eveneens voorgelegd, bijv. omtrent de deugdelijkheid van een poging, de omvang van de aansprakelijkheid bij uitlokking, de vraag of van medeplegen dan wel medeplichtigheid sprake is. Keuzeproblemen zijn aan de orde waar bijv. primair poging tot doodslag, subs. zware mishandeling, meer subs. poging tot zware mishandeling is telastegelegd. Processuele knopen komen eveneens aan de orde, zoals het stelsel der bewijsminima, problemen met getuigen etc.'

Jörg nodigt de gebruiker van het boek uit om zelf de problemen op te sporen die in elke casus liggen besloten. Er worden dus geen vragen opgegeven en (wat opmerkelijker is voor een verzameling oefenmateriaal) er worden evenmin 'oplossingen' gepresenteerd. Bovendien moet worden vermeld dat de dagvaardingen – en de daarin verscholen feitelijke en juridische perikelen – in moeilijkheidsgraad sterk uiteenlopen. Sommige daarvan kunnen volgens de samensteller al in de propaedeuse worden behandeld, terwijl andere alleen in een doctoraalprogramma een plaats kunnen vinden.

Naar mijn mening is dit een uitermate nuttig boekje. Jörg heeft een goed idee op een verantwoorde wijze uitgewerkt. De opgenomen dagvaardingen

Boekbesprekingen

geven inderdaad een redelijk representatief beeld van de delicten die doorgaans aan de strafrechter worden voorgelegd. De gebruiker treft voorbeelden aan van telasteleggingen inzake de Opiumwet, diefstallen in alle soorten en maten, vernielingen, valsheid in geschrifte (fraude met eurocheques en girobetaalkaarten!), geweldsmisdrijven, zedendelicten, en verkeerscriminaliteit. Zo wordt praktisch gedemonstreerd wat een enkelvoudige, een cumulatieve, een alternatieve of een primair/subsidiaire telastelegging is; zo raakt de lezer vertrouwd met alle 'althansen' en eindeloze 'en/of'-veiligheidskleppen; en zo krijgt de student vat op het soms wat houterige taalgebruik in dergelijke documenten (bijv. de bijna ontierend plastische beschrijving van treurige aanrandingen, gevallen van incest e.d.).

Zelf ben ik altijd bijzonder onder de indruk van de problemen in verband met uit de hand gelopen vechtpartijen die leiden tot de bekende reeks van poging tot doodslag via (poging tot) zware mishandeling naar eenvoudige mishandeling (zie bijv. dagvaarding 8 op p. 34-38). In het vuur van de strijd is er praktisch altijd wel door de verdachte een opmerking gemaakt in de trant van 'ik steek je kapot'. Met behulp daarvan kán een rechter technisch de opzet op levensberoving bewezen achten, maar dat is toch vaak niet de kern van de zaak. Het verschil tussen voldoende wettige bewijsmiddelen en de in art. 338 Sv genoemde rechterlijke overtuiging gaat dan namelijk een rol spelen. Wordt voldoende recht gedaan aan de realiteit van het voorval indien automatisch wordt gekozen voor de zwaarste juridische variant die haalbaar is? En moet de perceptie van de naastbetrokkenen al een rol spelen bij de bewijsvraag of zijn dergelijke factoren pas van belang bij de vaststelling van een 'passende en geboden straf'?

Daarmee kom ik tot enkele kanttekeningen bij de door Jörg gekozen werkwijze. De samensteller heeft de inhoud van de dossiers – noodgedwongen – gestileerd weergegeven. Op sommige onderdelen is dit mijns inziens onnodig ten koste gegaan van een zo compleet mogelijke beoordeling van de casus door de lezer. Zo vat Jörg meer dan eens een verklaring van de verdachte samen als 'bekentenis' (zie o.a. p. 16). Dat lijkt mij onhandig, omdat de precieze bewoording zo vaak beslissend is voor de vraag of een verklaring inderdaad *in volle omvang* als een bekentenis kan gelden die het telastgelegde feit *volledig* dekt. Dit bezwaar wint nog aan betekenis waar Jörg als bewijsmiddel vermeldt 'het procesverbaal van de aangifte, waaruit het telastgelegde feit is gedestilleerd' (o.a. p. 19). Dergelijke vermeldingen zijn niet meer te toetsen voor de gebruiker: nu de exacte inhoud van de verklaring verborgen blijft, kan bijv. niet worden nagegaan of de uitlating berust, c.q. kan berusten op eigen wetenschap van de getuige. Een hierbij aansluitende bedenking is dat in deze werkwijze iets te weinig naar voren

Boekbesprekingen

komt hoe in het vooronderzoek wordt gepreludeerd op het oordeel van de rechter ter terechtzitting. De opsporingsambtenaar neemt verklaringen op, en geeft zijn eigen bevindingen weer, in bewoordingen die – zoals hij heel goed weet – *letterlijk* zullen kunnen terugkeren in een latere bewezenverklaring of de motivering daarvan. Vervolgens ziet de rechter-commissaris er vaak op toe dat alle delictsbestanddelen – ook weer precies in de goede woordjes – voorkomen in de zakelijke weergave van verklaringen die in het g.v.o. zijn afgelegd. Anders dan in het boekje van Jörg blijkt, besluit een slachtoffer zijn relaas bijv. veelvuldig met de opmerking dat 'niemand recht of toestemming werd gegeven' tot een bepaalde handeling (zie o.a. p. 38). Dit zijn details die naar mijn mening kenmerkend zijn voor de huidige stijl van procesvoering in strafzaken, maar die in het onderhavige boek dus nogal onderbelicht blijven. De samensteller weet dit natuurlijk minstens net zo goed als ik; hij heeft onmiskenbaar in de betrokken casusposities *andere* dan bewijsproblemen op het oog. Toch lijkt mij dat op dit punt een kans op nuttige instructie enigszins is gemist.

Wellicht zou het verstandig zijn geweest om in het voorwoord te vermelden dat de dagvaardingen er niet in alle arrondissementen precies hetzelfde uitzien. Niet overal zal bijv. consequent in de telastelegging worden gesproken over 'braak *op* een raam van een woning'; en in geval van diefstal wordt in dit boek steeds alleen het wegnemen '*uit*' een bepaalde ruimte verweten, terwijl elders veelal de alternatieven '*in of uit*' zouden worden vermeld (vgl. de dagvaardingen 20 en 20a, p. 74 e.v.). In afwijking van de meeste voorbeelden van Jörg wordt bovendien nogal eens na het primair telastegelegde feit de tussenzin ingelast 'indien het vorenstaande niet tot een veroordeling leidt' alvorens het subsidiaire feit wordt afgedrukt (zie p. 70 en p. 84). Dit zijn natuurlijk niet meer dan kleinigheden, maar in het strafprocesrecht kan aandacht voor dergelijke nuances wel beslissend zijn voor het resultaat van de vervolging.

Het boek is zorgvuldig samengesteld en kan naar mijn mening vooral in het onderwijs in de doctoraalfase goede diensten bewijzen. Het lijkt mij niet geschikt voor zelfstudie door studenten: daarvoor is de materie toch te technisch en te ingewikkeld. Maar voorzien van een toelichting door een deskundige docent kan deze verzameling dagvaardingen aan het gestelde doel beantwoorden. Een stukje rechtspraktijk in de theoretische scholing op de universiteit. Niet om er een beroepsopleiding van te maken, maar juist om aan te tonen dat een wetenschappelijke benadering van de stof ook van belang is in relatie tot alledaagse praktische rechtsvragen.

M.S. Groenhuijsen*

* Hoogleraar Straf- en Strafprocesrecht, Katholieke Universiteit Brabant.